

Södra Bråten

Bidrag till Södra Bråtens historia

Allmänt om Södra Bråten

Byns namn, bråten, tyder på att här byggts en bråte. Denna bråte har sin historia för många århundraden sedan, förmodligen var detta under medeltiden. Detta var den södra bråten och att det också fanns en bråte längre norrut, det kan byanamnet Norra Bråten berätta. Förmodligen har det i Holaveden byggts många bråtar i ofärdstider under medeltiden. Det var på den tiden vi slogs med danskarna.

Södra Bråten gränsar i norr till Gåsabol, i nordost till Vantekullen, i sydost till Lilla Smedstorp och i söder till Småland, med byarna Hulutorp och Rödjarp, samt i sydväst mot Rödjarp, Staffanstorp och Gyllinge, de sistnämnda i Östergötland.

Södra Bråten omfattar 1/4 mantal och består av 103 hektar. Byn hörde på 1600-talet till Wisingsborgs grevskap. Den hörde efter reduktionen till kronan men blev sedan skatteköpt, troligen under 1700-talet.

Ensamgård från början

Södra Bråten var liksom andra byar i bygden ursprungligen en ensamgård. Först mot slutet av 1700-talet fanns där två ägare, två bondefamiljer. Från 1940-talet har här bott endast en bondefamilj. Den andra gården har haft samma ägare som grannbyn Staffanstorp.

Delningen till två gårdar gjordes så att den ena gården fick sina marker huvudsakligen i norr och den andra gården huvudsakligen i söder. Därför har här beteckningen norra och södra gården använts. Hustomterna låg intill varandra. Ladugårdarna var dessutom sammanbyggda. Den södra gårdens bostadshus var i dåligt skick och revs omkring 1940. Senare revs också uthusen.

Vägar och stigar

Södra Bråtens kyrkväg gick förmodligen via Vantekullen till Västra Haddåsen och sedan vidare förbi Tällekullen till Ödeshög. En väg gick också i gamla tider söderut till Hulutorp. Sedan fanns det stigar. En stig gick norrut till Gåsabol, en gick västerut till den lilla torpby som vuxit upp vid gränsen där Gyllinges, Staffanstorps och Södra Bråtens ägor mötas. Där låg minst fem torp ganska nära varandra. Därifrån gick sedan stigar fram till både Gyllinge och Staffanstorp. Möjligen gick det också en stig till Lilla Smedstorp.

Torp och torpare

På Södra Bråtens ägor har det funnits åtminstone tre torp. Två av dessa låg i Västra Skogen, inte långt från gränsen mot Gyllinge och Staffanstorp.

Det tredje torpet låg i söder, vid vägen mot Hulutorp och invid gränsen till Småland.

Den första anteckningen om människor på Södra Bråtens ägor har jag från en mantalslängd från 1720. Där uppges hustru Malin bo på ägor. Fyra år senare berättar dödboken att Lars Jonsson från *Södra Bråta* ägor dog, 48 år gammal. Förmodligen fanns då bara ett torp. Senare under 1700-talet blev det två. Torpepoken upphörde omkring 1870.

Den sista torpbebyggelsen var troligen kvar i Västra Skogen på den södra gårdens ägor fram till omkring 1940. Då revs ladugården där, en gammal byggnad där gångjärnen till dörrarna var av trä. Enligt uppgift var det Felix Jakobsson, sonson till Jakob Andersson på den norra gården i byn som rev huset.

Vid en torpvandring den 4 juni 2003 på de aktuella torpplatserna konstaterades många och stora odlingsrösen i Västra Skogen, nära gränsen mot Gyllinge och Staffanstorp. Där fanns också husgrunder samt rester av matkällare. Mängden av odlingsrösen och den åkermark som där funnits tyder på åtskilliga generationers odlingsmöda. Vid det torp som låg invid gränsen mot Hulutorp konstaterades förekomst av husgrunder, lingrav och matkällare, liksom odlingsrösen, dock inte av samma omfattning som vid torpen i Västra Skogen. Det är svårt att säkert ange vilka som senast bodde på de olika torpen.

Skiften

Någon muntlig tradition om markskifte finns inte och jag trodde länge antog att något skifte med lantmätare inte gjorts. Så upptäckte jag i lantmäteriet i Linköping att storskifte genomfördes 1826. Marken skiftades då på två lika stora lotter. Ägarna hette då Jonas Andersson och Jonas Persson. Marken delades så att den ena gårdens marker i huvudsak låg i norr och den andra gårdens marker huvudsakligen i söder. Hustomten bibehölls till sitt ursprungliga läge men utökades något.

Människorna i Södra Bråten

1600-talets uppgifter är kortfattade och osäkra men det är ändå intressant att ändå kunna nämna dessa människor vid namn, sådana de framträder ur källorna.

Lars Jaensson är den förste som jag har anteckningar om ur en roterings- och utskrivningslängd. Det är från år 1637. Mantalslängden för 1643 upptar Lasse i Södra Bråten med hustru och piga. Han finns där ännu 1651. Hans hustru hette Gunnel P-dotter enligt mantalslängden från 1647. *Den 27 april 1662 dog Lars i Södra Bråten.* Var det Lars Jaensson eller var det en annan Lars. År 1684 fanns enligt en militär rulla Lars Jaensson fortfarande i Södra Bråten. Denna uppgift är osäker.

Från 1638 har vi en enkel karta över Södra Bråten. Den upptar åkrar och ängar men inte skog eller utmark. Vi kan där se att åtta åkrar har uppodlats och de ligger ganska nära hustomten. Tre av åkrarna, en i Norrgärdet, en i Västergärdet samt en i Södergärdet är lite större än de andra. Till åkern i Norrgärdet beräknades 2½ tunna utsäde, till Västergärdet och Södergärdet 1½ tunna vardera. Ängen uppgavs lämna 18 lass hö och därutöver fanns

det skog och utmark till nödtorften. Så hade således Lars Jaensson i Södra Bråten det.

Mantalslängden för 1682 omtalar att då hette bonden Anders. Denne Anders kom kanske till Södra Bråten redan på 1660-talet och stannade sedan kvar. Vi möter honom nedan, som Anders Persson.

1693 började kyrkoböcker att föras. Det gör det hela lättare att se vilka människor som bott i byn.

Anders Persson	1643, bonde i Södra Bråten
H Brita	----,
Anna	----, g 1706 med Jöns Månsson från Vallby i Heda,
Anders	----, g 1712 med Brita Håkansdotter från Klämmestorp,
Lars	----, g 1712 med änkan Karin Olofsdotter från Åeryd,
Ingrid	----, g 1712 m Jon Olofsson, Sutarp, Adelöv, se nedan
Per	----, gift med Maria Jonsdotter i Öjan

Anders var gift två gånger. Med första hustrun hade han tre barn. Med sista hustrun (Brita) gift år 1682, fem barn. Anders dog den 5 oktober 1713 efter att ha varit sjuk i åtta dagar. *efter gudelig beredelse med psalm och sång, död, tröstat sig av Psaltaren, 70 år gammal.* Hustrun Brita dog troligen hos något av sina barn. Jag har inte kunnat finna någon uppgift om hennes död.

Jon Olofsson	1687, bonde i Södra Bråten
Ingrid Andersdotter	1691, d t Anders Persson och Brita, se ovan.
Olof	1713, bonde i Södra Bråten, se nedan
Margareta	1718, gift 1746 med Jöns Jönsson från L Krokek
Brita	----, gift 1747 med Lars Svensson från Brodderyd
Maria	----, gift 1756 med Knut Persson

Jon och Ingrid gifte sig 1712. Jon var från Sutarp i Adelöv. Ingrid var dotter till Anders Persson och Brita, se ovan. De övertog hennes föräldragård, Södra Bråten. 1739 dog Jon Olofsson i Södra Bråten, 52 år gammal. Ingrid Andersdotter dog 16 september 1759, 68 år gammal. Hon lär då vara född 1691.

1723 var Lars från "Bråta" ägor dopvittne på Hårstorps ägor. 1724 dog Lars Jonsson på Södra Bråtens ägor, begrovs den 3 maj, 48 år gammal. Detta var ett par noteringar ur kyrkoböckerna.

Olof Jonsson	1713, bonde i Södra Bråten,
Greta Danielsdotter Blavier	1726
Jonas	1752, gift 1776 med Karin Andersdotter från Tällekullen
Anna	1757, g 1) m Peter Hansson, 2) m Samuel Persson, se nedan
Maria	1761, (g 1790 med Anders Andersson i Fagerhult)
Greta	1762, gift 1783 med Anders Larsson, se nedan,
Sara	1765,
Olof	1769, gift med Greta Larsdotter, se nedan

Olof och Greta gifte sig 1750. Han var son till Jon och Ingrid, se ovan. Greta var dotter till Daniel Blavier och hans hustru Anna Jönsdotter Berggren i Brodderyd. Det kan här nämnas att hennes föräldrar skänkte en tavla till Ödeshögs kyrka, den s.k. ålderstrappan. Olof och Greta övertog hans föräldragård i Södra Bråten och bodde där livet ut. Olof dog av rödsot 30 oktober 1781 och Greta dog 26 april 1782 av hetsig sjuka.

Enligt mantalslängd för 1720 bodde hustrun Malin då på Södra Bråtens ägor. Om hennes man är inget känt. Möjligen dog han vid denna tid. Den 1 mars 1725 vigdes *unga och manhaftiga dragon Peter Schytt i Söre Bråten med ärlig änka, hustru Malin Johansdotter på Stastorps ägor, där boende*. Namnet Malin var sällsynt och vi kan anta att det var samma Malin i båda fallen.

De bodde således sedan på Staffanstorps ägor. Men efter någon tid bodde de åter på Södra Bråtens ägor. Den 20/12 1752 dog Malin, Peter Schyts hustru på Södra Bråtens ägor, 74 år gammal. Så berättar kyrkoboken. Den 30 mars 1754 dog Peter Schytt på Södra Bråtens ägor, 67 år gammal.

På 1760-talet fanns tre familjer i Södra Bråten, en bondefamilj och på ägorna två torparfamiljer.

Knut Persson	---- , torpare på Södra Bråtens ägor
Maria Jonsdotter	----.
Jonas	1757, död samma år

Knut och Maria gifte sig 1756. Maria var dotter till Jon Olofsson och Ingrid Andersdotter i Södra Bråten. Efter giftermålet bosatte de sig på Södra Bråtens ägor. De fick en son, Jonas, 1757, som dog samma år. Samtidigt dog också Maria Jonsdotter. Knut Persson har förmodligen därefter flyttat.

Jöns Jönsson	----, torpare på Södra Bråtens ägor
Greta Jonsdotter	1718,
Karin	1747,
Anna	1750,
Katharina	1757,
Jonas	1765,
Jonas	1776, son till f.soldaten Anders Fagerdahl och Greta Jonsdotter.

Jöns hade varit gift tidigare. Bakgrunden för Jöns och hans första hustru är okänd. Det är troligt att de kommit från någon annan socken till L Krokek i början av 1740-talet. Efter första hustruns död gifte han sig 1746 med Greta Jonsdotter.

Greta var dotter till Jonas Olofsson och Ingrid Andersdotter i Södra Bråten. De bodde första tiden efter giftermålet i Lilla Krokek. Till Södra Bråtens ägor kom de på 1750-talet.

Till sommaringet 1750 hade drängen Olof Jonsson i Södra Bråten instämt sin svåger Jöns Jönsson i Lilla Krokek och dennes hustru Margareta Jonsdotter rörande en arvstvist. Olof Jonsson krävde uppvisande av köpebrev och kvitto. Jöns Jönsson och hans hustru blev frikända av rätten.

Den 23 mars 1776 födde Greta Jonsdotter en son som gavs namnet Jonas. Det var inte hennes man Jöns som var fadern. Enligt kyrkoboken var det avskedade soldaten Anders Fagerdahl på Södra Bråtens ägor som var barnafader. Detta måste på den tiden ha varit ett stort samtalsämne i bygden. Något som förvånar är Gretas ålder. Hon var då 57 år gammal. Det finns flera uppgifter som stöder uppgiften om hennes ålder, varför vi kanske kan tro på den. Jag vet inte hur vi skall förklara detta.

Anders Fagerdahl hade varit soldat för Gräsberg. Han hade med sin hustru flyttat till Södra Bråtens ägor före 1766. Där dog hans hustru 1773. Han gifte sig igen 1779 med änkan Margareta Eriksdotter.

De bosatte sig samtidigt i Östra Haddåsen. Möjligen dog sonen där samma år. Det fanns vid denna tid flera personer i bygden som hette Anders Fagerdahl och viss osäkerhet kan råda. Anders Fagerdahl blev hörd som vittne vid vintertinget 1787 rörande en inbrottsstöld i Havrekullen. Då bodde han på Södra Bråtens ägor.

Torparen Jöns Jönsson dog 10 augusti 1784 på Stastorpasjön, 68 år gammal. Han drunknade när han var där och fiskade. Greta Jonsdotter dog 1790 av bröstsjuka. Vi kanske kan anta att deras torp låg i Västra skogen vid gränsen mot Staffanstorp och Gyllinge.

Peter Hansson	(1748), bonde i Södra Bråten, död 1784
Samuel Persson	1760 i Stora Åby,
H Annika Olofsdotter	1757,
Maja Stina	1784, gift med Jonas Persson, se längre fram.
Lars	1787, gift och övertog gården, se längre fram,
Jonas	1789, (död ?)
Peter	1793,
Johannes	1797, drunknade, 1½ år gammal
Karl Johan	1805,
Johannes	1824, död samma år,
Hedvig	1826,

Peter och Annika vigdes 1782. Hon var dotter till Olof Jonsson och Greta Danielsdotter, se ovan. De fick en dotter, Maja Stina. Peter dog av bröstsjuka 1784. Anna gifte sig 1785 med Samuel Persson från Tällekullens ägor. Från de första åren av 1800-talet bodde Samuel och Annika på undantag. Detta var möjligen ett torp på ägora.

Gården övertogs av sonen Lars. Annika dog av venerisk sjuka 1815. Samuel beskrevs då som sjuklig och ofärdig. Han ingick nytt äktenskap med

Anna Kaisa Jonsdotter. Samuel dog 1839 av ålderdom, 79 år gammal. Anna Kaisa Jonsdotter dog 1840 av bröstfeber.

Anders Larsson 1746 i Adelöv, bonde på 1/8 mtl i S Bråten
H Greta Olofsdotter 1762,
Anders (1784), död 1785 av kopporna,
Jonas 1787,

Anders och Greta gifte sig 1783. Greta var dotter till Olof Jonsson och Greta Danielsdotter i Södra Bråten, se ovan. Anders hade sina rötter i Adelöv och jag har inte kunnat utreda dessa. De övertog efter hennes föräldrar halva gården, dvs. 1/8 mtl. Anders avled på juldagen 1818 i hetsig feber. Greta avled av bröstfeber 1821. Gården övertogs av sonen Jonas.

Bouppteckningen efter Anders Larsson upptog bl. a. 1/8 mtl Södra Bråten till ett värde av 600 riksdaler samt därutöver lösöre. Tillgångarna sammanlagt uppgick till 757 riksdaler. Bouppteckningen upprättades av Håkan Jonsson i Börstabil och Peter Persson i Folkarp.

Jöns Jönsson 1752, torpare på S Bråtens ägor
H Maria Gabrielsdotter 1770 i Adelöv
Stina Greta 1797,

Jöns var son till Jöns Persson och Margareta Jonsdotter i Lilla Krokek. Maria var dotter till torparen Gabriel Andersson och Maria Andersdotter i Kärra, Adelöv. Jöns och Maria gifte sig 1792. De bodde redan då på Södra Bråtens ägor.

Efter något år flyttade de till Lilla Smedstorp där han var bonde. De flyttade sedan till Kulhults ägor. 1805 återfanns de på Ödeshögs Skattegård där Jöns uppgavs vara arrendator. De flyttade sedan vidare till Kulltorp. Där upphör spåren. Deras vidare öden och äventyr är okända.

Olof Olofsson 1769, torpare på S Bråtens ägor, död 1812,
Peter Andersson 1778, torpare
Greta Larsdotter 1777 i Sund,
Stina Greta 1797,
Johannes 1804,
Maja Lena 1816, g m torparen Karl Jönsson, S Bråtens ägor,
Anders 1817, gift, bonde i Munkeryd
Johan 1820, torpare på Staffanstorps ägor

Olof och Greta gifte sig 1795. Olof var son till Olof Jonsson och Greta Danielsdotter i Södra Bråten. Greta Larsdotters bakgrund är inte känd. De hade från 1795 ett förpantningstorp som kallades Västra Skogen på Södra Bråtens ägor. De hade för detta betalat 111 riksdaler. Kontraktet gällde i 16 år och därefter skulle summan återbetalas till Olof och Greta. Olof avled av bröstfeber 1812, 43 år gammal.

Bönderna i Södra Bråten då, Jonas Persson och Jonas Andersson, hade tydligen inte godvilligt återbetalat förpantningssumman. Gretas och barnens förmyndare, Peter Olofsson i Staffanstorp, hade instämt dem till sommar-

tinget 1815. Rätten ålade dem att utbetala summan samt att betala rättegångskostnaderna. Greta ingick samma år nytt äktenskap, nu med Peter Andersson, torparson från Bankaby. De stannade kvar på Södra Bråtens ägor.

Den 29 april 1826 skrevs ett nytt torpkontrakt, nu för Peter Andersson och Greta Larsdotter och det skrevs på båda deras livstid. Det stod i kontraktet inget namn på torplägenheten, men det angavs att den låg i väster och det kan därför vara samma torp som Greta och Olof förut innehaft. Priset var 133 riksdaler och en årlig avgift till jordägarna, Jonas Andersson och Maja Jaensdotter med två riksdaler banko.

Greta Larsdotter avled 1855 efter att en tid varit sjuklig. Peter Andersson avled 1862 av ålderdoms bräcklighet. Sonen Johan bodde kvar i hemmet och beskrevs som *sjuk och eländig*. Han flyttade till Munkeryd och bodde *till hus* hos brodern Anders. Han flyttade senare till Staffanstorps ägor och uppgavs då vara torpare och bodde *i egen stuga*.

Bouppteckningen 1855 efter Greta Larsdotter visade att hon efterlämnade maken Peter Andersson samt tre barn. Det var de två sönerna Anders och Johan, myndiga, samt dottern Maja Lena 39 år gammal. Hennes rätt bevakades av skattemannen Anders Magnus Johansson i Öjan.

Tillgångarna uppgick till 270 riksdaler, efter avdragna skulder till 225 riksdaler. Under rubriken *Den avlednas gångkläder upptogs tre klänningar, två dito sämre, en päls, en tröja, två förkläden, en ullsnepp, sju näsdukar, ett vitt kläde, ett handkläde, möss och stycke, handskar och vantar, 12 lintyger, två par strumpor, tre par skor, tillsammans åtta riksdaler. Under rubriken Kreatur upptogs en ko, en kviga, en kalv, en bagge, ett lamm, en gris. Den inbärgade grödan samt foder och säd på torpet upptogs till 20 riksdaler.*

Ur bouppteckningen efter Peter Andersson hämtar vi att han efterlämnade sonen Anders Persson i Munkeryd, sonen Johan, boende hemma samt dottern Maja Lena gift med torparen Karl Jönsson på Södra Bråtens ägor. Vidare hade han haft en fosterdotter som avlidit och efterlämnat tre barn. Tillgångarna upptogs till 340 riksdaler, därav förpantningssumman 200 riksdaler. Skulderna uppgick till 59 riksdaler.

Kronolänsmannen Sundelius hade till höstetinget 1793 inkallat samtliga hemmansägare och åboar i Ödeshögs by, samt från hemmanen Erikstorp, Mark, Åeryd, Bodebol, Grimshult, N Bråten, Sunneby, Torp, Gammalsby, Skälaby, Sunnesjö, Jusseryd, Angseryd, Holan, Gumby, Tyrsabol, Kaxbol, Tingstad, Amundeby Bultsbol, Harsbol, Kolhult, Tällekullen, Klämmestorp, Fogeryd, Bodebol, Fagerhult, Gräsberg, Ugglehult, Havrekullen, Ö Haddåsen, V Haddåsen, Gåsabol, Vantekullen, S Bråten, L Smedstorp och Stora Morliden.

Orsaken var att de måtte förbindas att efter indelning delta i *redning och underhåll* av vägen från kyrkan i Ödeshög till länsgränsen mot Jönköpings län- Det var den väg som alla de uppräknade skall begagna vid kyrko-, tings- och marknadsresor. (Här avsågs således den s.k. östra vägen förbi Bultsbol och Tällekullen). Hur denna tings sak uppgjordes har jag inga anteckningar om.

När 1800-talet bröt in fanns i Södra Bråten två bondefamiljer och på ägorna tre torparfamiljer.

Jonas Persson	1782, bonde på 1/8 mtl i S Bråten
Maja Stina Persdotter	1784
Maja Greta	1805, död 1806 i "hjärtsprång"
Johannes	1806, bonde i S Bråten, se nedan
Margareta	1808, gift med bonden Jakob Svensson i Haddåsen,
Karl Peter	1810,
Anna Karin	1812, gift med Johannes Svensson, se längre fram
Olof (Olaus)	1820,
Brita Stina	1822, g m torparen Gustaf Peterson, i Östra Haddåsen.
Gustaf Adolf	1825, gift med Johanna Jonsdotter 1854, se ovan

Jonas var son till torparen Peter Jonsson och hans hustru Kerstin Larsdotter på Skrädebergs ägor. Maja Stina var dotter till Peter Hansson och Annika Olofsdotter i Södra Bråten, se ovan.

De gifte sig 1804 och ägde och brukade sedan 1/8 mtl i Södra Bråten. Maja Stina avled 1842 av lungshot. Jonas avled 1845, även han av lungshot.

Bouppteckningen efter Jonas Persson visade att han efterlämnade sönerna Johannes och Olaus, båda myndiga, Gustaf 20½ år, Anna Karin 33 år, Brita Stina 22 år och avlidna dottern Maja Gretas tre omyndiga söner.

Deras rätt bevakades av deras fader, Jakob Svensson i V Haddåsen. För de tre omyndiga i huset inställde sig deras laga förmyndare Gustaf Persson i Gåsabol.

Fastigheten 1/16 mantal S Bråten värderades till 400 riksdaler. Under rubriken Åker och köreredskap upptogs åtta kälkar, en bulthjulsvagn, en ryss, en kärra, en färdevagn, en hökärra, ett par vagnbankar, ett hästok, en ärjekrok, selar, gammal selbråte, en töm, redskapsbjörke.

Den avlidnas gångkläder upptog *kapprock, fyra rockar, en päls, fyra västar, ett par snösockar, två par gamla stövlar, fyra lärftsskjortor, halskläde, tre kravatter, två par glasögon, två alnar foderlärft, rakedon, ett par handskar.*

Under Kreatur upptogs *en svart häst 30 år, en häst 25 år, tre kor, ett får med lamm, två grisar.* Den inbärgade grödan upptogs till 83 riksdaler. Summa tillgångar 655 riksdaler, Skulder 467 riksdaler. Upptecknat av Anders Jönsson i Ingefreakarp, Karl P Jonsson i Gräsberg och Jonas Petersson i Vantekullen.

Grenadjär Stav i Stava berättade att han i sin ungdom var bekant med en flicka från Södra Bråten som hette Brita Stina. Denna Brita Stina blev bergtagen och hölls av trollen i tre dagar inne i ett stort berg som ligger vid Södra Bråten.

Trollen försökte få henne att äta men hon vägrade. Därför kunde de inte få någon makt över henne och måste släppa henne. Efter tre dagar var hon sålunda välbehållen hemma igen.

Denna Brita Stina är förmodligen identisk med Brita Stina ovan som var dotter till Jonas och Maja Stina.

Lars Samuelsson Bäckman 1787, bonde på 1/8 mtl i Södra Bråten
 H Maja Jonsdotter 1779 i Ölmstad,
 Anna Maja 1811,
 Johannes 1812,
 Nils Peter 1814,
 Jonas Magnus 1816,

Lars och Maja vigdes 1810. Lars var son till Samuel Persson och Anna Olofsdotter i Södra Bråten, se ovan. Varifrån Lars fått namnet Bäckman är osäkert. Möjligen är det ett soldatnamn som han upptagit.

Vid giftermålet var han dräng i Holkaberg och namnet Bäckman bar han redan då. Efter giftermålet var de torpare i Gåsabol och Vantekullen innan de blev bönder i Södra Bråten. Därefter hade de ett torp på Södra Bråtens ägor. Därefter flyttade de till ett torp på Fogeryds ägor. 1832 flyttade de till ett torp på Bultsbols ägor. Där dog Maja Jonsdotter 1840. Lars ingick nytt äktenskap med Maja Nilsdotter. Lars dog i Bultsbol 1858.

Jonas Andersson 1787, bonde på 1/8 mtl i Södra Bråten,
 H Maja Johansdotter 1792 i Adelöv,
 Anders 1813,
 Sven Johan 1816,
 Anna Greta 1820, död samma år,
 Maja Kaisa 1811,
 Johannes 1822,
 Jonas 1826,
 Johanna Lotta 1831,

Jonas och Maja gifte sig 1808 och övertog då 1/8 mtl efter hans föräldrar, Anders Larsson och Greta Olofsdotter. Maja kom från grannbyn Hulutorp och var dotter till Jan Abrahamsson o Ulrika Arvidsdotter. 1832 flyttade hela familjen till Sunneryd. De hade där inköpt en mindre gård. Där dog Jonas av vattusot 1842 och Maja dog av bröstfeber 1843.

Den 10 oktober 1813 inträffade en eldsvåda på Södra Bråtens ägor. Två människor innebrändes. Det var soldatänkan Maja Andersdotter Gräsbom, född 1739 i Adelöv och hennes dotter Katharina, född 1781, som båda innebrändes. Den 18 oktober hölls bouppteckning på platsen. Egendomen upptogs till 125 riksdaler. Under rubriken Hus upptogs en ladugård och en bod. Bostadshuset hade förmodligen helt förstörts vid branden. Under rubriken Kreatur upptogs två kor. Om förpantning sägs inget.

Under någon tid 1820-1821 bodde avskedade livgrenadjären Johan Ärlig och Brita Jonsdotter i Södra Bråten, åtminstone den 17 januari 1821, då de bevistade husförhåret. De bodde sedan på Stora Smedstorps ägor.

Under åren 1836-39 bodde Stina Persdotter med sina två barn som inhysses i Södra Bråten. Stina var född 1801 i Sutarp och efter några år i Södra Bråten gifte hon sig med Sven Peter Johansson från Svinåsen. De bodde

sedan i en backstuga på Västra Haddåsens ägor. Deras vidare öden känner jag inte.

Johannes Jonsson	1806, bonde på 1/8 mtl i Södra Bråten, död 1850
Gustaf Adolf Jonsson	1825, gift med Johanna Jonsdotter 1854.
H Johanna Jonsdotter	1814 i Stora Åby,
Emilia Palmela	1842, död 1857 i rödsoten,
Johan Gustaf Detlef	1844,
Frans Albin	1847,
Kristina Augusta	1849, död 1857 i rödsoten
Johan Fredrik	1855, död 1857 i
Karl August	1859, död 1861,
Johannes Viktor	1861, mindre vetande,
Klara Josefina	1863, död 1865 av förkylning,
Sven Peter Johansson	1853, fosterson, se nedan, död 1867
Oskar Simon	1867, övertog föräldragården

Johannes var son till Jonas Persson och Maja Stina Persdotter i Södra Bråten. Bakgrunden för Johanna är jag inte säker på. Möjligen var hon från Tuna i Stora Åby. Johannes dog 1850 av bröstvärk, 44 år gammal. Johanna gifte sig 1854 med Gustaf Adolf Jonsson som var en yngre bror till Johannes. Johanna dog av förkylning 1864. Gustaf Adolf ingick nytt äktenskap med Johanna Sofia Jonsdotter från Öjan. Gustaf Adolf dog 1890 och Johanna Sofia dog 1906 i Södra Bråten. Sonen Johannes Viktor beskrevs som svagsint och bodde ogift kvar i Södra Bråten och dog av förkylning här 1909.

Bouppteckningen 1850 efter Johannes Jonsson visade att han efterlämnade hustrun Johanna Jönsdotter samt tre barn, Frans, Emilia Palmela och Kristina Augusta. Deras rätt bevakades av deras *fasterman* Gustaf Ulrik Petersson i tjänst i Åby prästgård men till laga förmyndare föreslogs skattemannen Johannes Vissman i Gåsabol, som är närboende samt släkt med barnen. Bouppteckningen undertecknades av Johanna Jonsdotter, Johannes Jonsson i Tuna, Anders Jönsson i Ingefrearp, Jonas Petersson i Vantekullen samt Anders Andersson i V Haddåsen.

Johannes Svensson	1813 i Gränna, "gifta drängen"
H Anna Karin Jonsdotter	1812,
Anders Herman	1845, till Hultsjö i Gränna lfs
Johan Alfred	1848, bonde i Stavreberg, handelsman
Sven Peter	1853, död 1867

Johannes var från Hultsjö i Gränna landsförsamling. Han kom till Södra Bråten 1847 och gifte sig med Anna Karin Jonsdotter som hade sina rötter här. De bodde ett par år i Södra Bråten och flyttade sedan till torpet Ugglemossen på Bankaby ägor. Där dog Anna Karin av tyfus den 11 maj 1854 och dagen därpå dog Johannes av samma sjukdom.

Deras tre barn blev sålunda föräldralösa i unga år. De skingrades. Anders Herman var en tid i Börstabol men kom sedan till släktingar i Hultsjö. Johan

Alfred kom några år till Adelöv, därefter till Stavreberg som dräng hos Lars Peter Andersson och Stina Lovisa Jonsdotter. Han står också antecknad som fosterson och övertog gården efter dem. Han drev också handelsbod i Stavreberg. Den yngste av sönerna, Sven Peter, kom som fosterson till Gustaf Adolf Jonsson, se ovan.

1852 kom Magnus Olofsson, född 1813 i Skärstad, med hustru och fyra barn till Södra Bråten och arrenderade under ett par år en av gårdarna. De flyttade sedan till Siggeryd.

Under några år i början av 1850-talet bodde Jonas Karlsson med sin familj som inhyses i Södra Bråten. Han var född 1810 i Näteryd, Ödeshög. Hustrun Maja Stina Nilsson var född 1808. De hade sju barn. Jonas var son till Karl Jonsson och Stina Persdotter på Näteryds ägor och Maja Stina var dotter till Nils Larsson och Greta Jonsdotter på Börstabols ägor. Efter några år i Södra Bråten flyttade familjen till Lilla Smedstorp.

Under några år i slutet av 1840-talet bodde Johannes Svensson med hustrun Maja Månsdotter och deras fem barn i Södra Bråten. De arrenderade en av gårdarna. De kom från Lilla Smedstorp och flyttade sedan tillbaka dit.

Karl Peter Jonsson	1806 i Stora Åby, "till hus",
H1 Maja Lena Petersdotter	1816,
H2 Maja Stina Olofsdotter	1812 i Adelöv,
Karl Otto	1848, hans barn
Johanna Vilhelmina	1850,
Maria Axelina	1862, död 1863 av bröstfeber

Karl Peter var son till Jonas Persson o Sara Nilsson i Tuna. Han hade tidigare varit gift och var då bonde i Gräsberg. Till Södra Bråten kom han 1859. Maja Lena var dotter till torparen Peter Andersson och Greta Larsdotter på S Bråtens ägor. De gifte sig 1860. Maja Lena dog 1862 av bröstsjuka. Karl Peter gifte sig 1868 med Maja Stina Olofsdotter. Hon hade tidigare varit gift med Anders Nilsson i Gåsabol och var dotter till Olof Håkansson och Anna Ingesdotter i Sutarp. Hon och Karl Peter uppgavs vara fattighjon. Han dog 1880 av lungrot. Hon dog 1883 av vattusot. Möjligen bodde de i ett av torpen i Västra Skogen. Kanske var Karl Peter Jonsson bror till Johanna Jonsdotter, se ovan.

Bouppteckningen efter Maja Lena Persdotter 1862 visade att hon efterlämnade maken Karl Peter samt en dotter, Maria Axelina, vars rätt bevakades av rusthållaren Anders Persson i Munkeryd. Tillgångarna i boet uppgick till 205 riksdaler, därav en ko 50 riksdaler, två ungnöt 50 riksdaler, gångkläder 36 riksdaler, sängkläder sex riksdaler, husgeråd för 31 riksdaler, koppar- och järnsaker åtta riksdaler, infordringar åtta riksdaler. Skulderna uppgick till 41 riksdaler. Bouppteckningen upprättades av Anders Andersson i Foge-ryd.

Bouppteckningen 1880 efter den avlidne torparen Karl Peter Jonsson visade att han efterlämnade hustrun Maja Stina Olofsdotter men i detta äktenskap inga barn. I ett föregående äktenskap hade han två döttrar, Klara

och Mina, nu gifta och bosatta i Amerika. Tillgångarna uppgick till 192 kronor, skulderna till 38 kronor.

Under några år i slutet av 1850-talet bodde Karl Johan Forsander med sin familj i Södra Bråten. De skrevs "till hus". De flyttade senare till Staffans-torps ägor.

Jonas Nilsson, född 1814, kom omkring 1856 till Södra Bråten och skrevs här "till hus". Han var ogift och hade tidigare bott i Östra Haddåsen, Harsbol och dessförinnan i Stavreberg. Han var son till Nils Jansson och Anna Maja Jonsdotter i Stavreberg. Han hade tidigare betecknats som svagsint. Han dog 1858. Han var bror till rusthållaren Anders Nilsson i Hårstorp, Peter Nilsson i Stavreberg, Johanna Nilsson, gift med Jonas Persson i Vantekullen, Maja Stina, gift med skattemannen Jonas Persson i Stora Smedstorp. Därutöver hade han en yngre bror, Karl Johan, som flyttat till Stockholm.

Fredrik Andersson	1837 i Grevbäck, murare,
H Klara Karlsdotter	1840 i Stora Åby,
Gustaf Adolf	1865,

Denna familj kom till Södra Bråten 1863. Jag har inga uppgifter om deras bakgrund. Han var född i Västergötland och kom hit från Hogstad 1863. Om honom är också antecknat att han dömdes för inbrottsstöld 1865 till straffarbete i Linköpings länsfängelse. 1867 flyttade familjen till Amerika. Möjligen bodde de i ett torp i Västra Skogen, kanske på norra gårdens ägor.

Karl Johan Emanuelsson	1829, arbetare, torpare, arrendator
H Johanna Olofsdotter	1828 i Adelöv,
H2 Fredrika Sofia Karlsdotter	1842 i Linderås,
Emma Josefina	1867
Frans Oskar Emil	1870, död 1874,
Anna Charlotta	1872,
Amanda Florentina	1874,

Karl Johan var son till torparen Emanuel Persson och hans hustru Emanuel Persson och hans hustru Kristina Svensdotter på Gåsabols ägor. Johanna var dotter till Olof Håkansson o Anna Ingesdotter i Sutarp, Adelövs socken. Karl Johan stod skriven som arbetare. De kom till Södra Bråten 1863. Johanna Olofsdotter dog 1865 i barnsörd. Karl Johan flyttade 1866 till Linderås men återkom 1867 till Södra Bråten och hade då ingått äktenskap med en ny kvinna, Fredrika Karlsdotter.

De skrevs nu som torpare på Södra Bråtens ägor. Under några år i början av 1870-talet arrenderade de en av gårdarna i byn. 1774 flyttade de till Tällekullen men återkom efter något år som arrendator i Södra Bråten. 1878 flyttade de till Västra Haddåsen. 1882 kom de till Gåsabol. Där skrevs Karl Johan som arbetare. De dog båda 1897. De bodde möjligen i det torp som låg på norra gårdens ägor i Västra Skogen.

Bouppteckningen 1862 efter Johanna Olofsdotter visade att hon efterlämnade maken, Karl Johan Emanuelsson men inga bröstarvingar. Däremot hade hon sex syskon, Anders Olofsson i Harsbol, Sven Olofsson och Johannes Olofsson, system Maja Stina gift med Anders Nilsson i Stora Smedstorp, Greta gift med Peter Nilsson vid Munkeryd och Brita gift med Johannes Petersson i Stora Aleryd, alla myndiga. Tillgångarna upptogs till 524 riksdaler, däribland grödan vid Roligtorpet och en stugubyggnad vid Bråten. Skulderna uppgick till 209 riksdaler.

Under något år, 1864-65, bodde Sven Magnus Svensson och hans hustru Johanna Charlotta Svendsdotter samt tre barn i Södra Bråten. De arrenderade en av gårdarna. De flyttade sedan till Gränna socken.

1865 kom Karl Johannesson med hustrun Anna Stina Jonsdotter till Södra Bråten. Han skrevs först som statdräng, sedan som arrendator. De flyttade till Fogeryd 1872. De var nygifta när de kom till Södra Bråten och här fick de två barn, Frans Oskar 1866 och Hedda Josefina 1870.

Ännu vid mitten av 1800-talet tycks gårdarna i Södra Bråten vara ägda av ättlingar till Anders och Brita som var bönder här i slutet av 1600-talet. På torpen har det varit lite mera omväxling.

Fredrik Svensson	1826 i Ölmstad, arbetare, torpare
H Johanna Sofia Andersdotter	1833,
Karl Johan	1859 i Gränna, till Linderås 1876,
Oskar Vilhelm	1862, till Amerika 1881
Hanna Josefina	1865, till Gränna 1883,
Hilma Kristina	1868, till Vantekullen 1884, till Amerika 1885
Anders Johan	1874, död 1874,

Fredriks bakgrund var i Ölmstad. Han var son till bonden Sven Larsson och hans hustru Kerstin Svendsdotter i Smedjeberg i Ölmstad. Johanna var dotter till Anders Gustafsson och Anna Brita Johansdotter i Svinåsen. De gifte sig 1860 och arrenderade sedan en gård i Kaxtorp i Gränna landsförsamling.

Till Gåsabol kom familjen 1863 och de hade där förvärvat 1/36 mtl. 1872 flyttade de till Södra Bråten och de skrevs då vara utfattiga och ur mantal. Johanna dog 1879. Fredrik dog 1884. Möjligen kan vi anta att de bodde i ett av de två torpen i Västra Skogen, möjligen på det norra av dessa.

Bouppteckningen efter Johanna år 1879 visade att hon efterlämnade maken, torparen Fredrik Svensson, samt fyra barn, Karl Johan, Oskar Vilhelm, Hanna Josefina och Hilma Kristina. Tillgångarna upptogs till 141 kronor, däribland en kviga och ett får med lammunge. Skulderna uppgick till 60 kronor, med en behållning av 85 kronor.

Torparepoken för Södra Bråten tog slut omkring 1870. På konceptkartan till häradskartan kan vi fortfarande se torpbyggnader i både väster invid gränsen mot Staffanstorp och i söder invid gränsen mot Hulutorp, men om husen då var bebodda vet vi inte.

Enligt vad Josef Jakobsson berättat använde hans farfar och farmor de torpbyggnaderna i Västra skogen medan de byggde ett nytt hus på gården. Det betyder att torphuset då stod tomta men att de ändå kunde användas. Därefter lär de ha förfallit och revs före sekelskiftet. Ladugårdarna stod dock kvar längre och användes för förvaring av foder, som under vintern kördes hem till gården.

Klas Leonard Johansson 1848, bonde på 1/8 mtl åren 1878-1881,
H Johanna Sofia Johansdotter 1856 i Adelöv,
Ernst Rikard 1879,
Ardgar Fabian 1881,

Klas och Johanna gifte sig 1878 och kom samma år till Södra Bråten. De hade då förvärvat 1/8 mtl, vilket sannolikt var den norra gården. Klas var son till Johannes Andersson o Anna Stina Johansdotter i Klämmestorp. Familjen flyttade 1881 till Sestorp. Då köptes gården av Jakob Andersson, se nedan.

Jakob Alfred Andersson 1840 i Adelöv, bonde på 1/8 mtl i Södra Bråten
H Kristina Jonsdotter 1834,
Hedda Lovisa 1871 i Adelöv,
Karl August 1871 i Adelöv, bonde på Gärdet i Stora Krokek
Johan Albert 1872 i "
Gustaf Hjalmar 1874 i " , bonde i Gyllinge,
Johannes Alfred Emil 1876 i " , övertog föräldragården
Frans Oskar 1878 i " , bonde i Stora Krokek

Jakob och Kristina kom till Södra Bråten 1883 från Adelöv. Han var son till Anders Larsson och Maja Stina Jakobsdotter i Sutarp. Hon var dotter till Jonas Petersson och Maja Lotta Håkansdotter i Bollkälle. Jakob och Kristina förvärvade en av gårdarna i Södra Bråten. Detta blev början till en ny släkt i Södra Bråten, som fortfarande finns kvar här, år 2003. (Fanns kvar). Kristina dog av slag 1904. Jakob dog av hjärtsjukdom 1914.

Oskar Simon Gustafsson 1867, bonde på 1/8 mtl i Södra Bråten
H1 Lovisa Petersdotter 1856 i Gränna, död 1894,
H2 Charlotta Karlsdotter 1865 i Adelöv,
Hilma Antonia 1892, död 1894,
Karl David Oskar 1899, till Tingstad i Stora Åby 1931.

Oskar Simon var son till Gustaf Adolf Jonsson och Johanna Jonsdotter i Södra Bråten, se ovan. Lovisa var torpardotter från Vretaholm i Gränna socken. Oskar Simon övertog sin föräldragård i Södra Bråten. Efter att Lovisa Petersdotter dött 1894 ingick han nytt äktenskap, nu med Charlotta Karlsdotter. Hennes härkomst är okänd. Oskar Simon och Charlotta bodde ännu vid mitten av 1930-talet kvar i Södra Bråten.

Deras gård köptes omkring 1940 av Ernst Johansson i Öjan. En sonson till honom äger ännu denna gård. Det bör tilläggas att Simon var den sista i raden av en lång släktkedja i Södra Bråten Hans förfäder hade allt

sedan 1600-talet bott och brukat i Södra Bråten. Under krigsåren, 1940-45, revs bostadshuset på gården.

Johannes Alfred Emil Jakobsson 1876 i Adelöv, bonde i Södra Bråten
H Hilda Helena Johansdotter 1878
Sally Viola Hildegard 1908,
Aina Helgina Ingeborg 1909, till Jönköping 1931
Josef Emil Harald 1916, övertog föräldragården
Dagmar Sigrid Helena 1921,

Emil övertog föräldragården i Södra Bråten efter sina föräldrar, Jakob Andersson och Kristina Jonsdotter. Han gifte sig med Hilda, dotter till Johan Larsson och Johanna Johansdotter från Tällekullen.

Josef Jakobsson 1916, bonde på 1/8 mtl i Södra Bråten
H Karin 1917,

Josef var son till Johannes och Hilda, se ovan, och övertog föräldragården omkring år 1940 och bodde och brukade sedan denna gård till sin död år 2001. Hustrun Karin var från Lappatorpet i Gränna landsförsamling.

Enligt boken Gods och gårdar hade gården en areal av 53 hektar, därav 4,5 hektar åker. Mangårdsbyggnaden byggdes 1883. Ekonomibyggnaderna byggdes omkring år 1850. På gården fanns på 1940-talet två hästar och sju nötkreatur.

Josef berättade för mig en gång att när hans farfar, Jakob Andersson med sin familj 1883 kom till Södra Bråten fanns inga hus på den gården. De bodde därför första tiden i en torpbyggnad som låg intill gränsen mot Staffanstorp och Gyllinge. På den tiden fanns en hel torpby där med torp på Staffanstorps, Gyllinges och Södra Bråtens marker. Det hus de bodde i låg sannolikt på det södra av de två torpen i Västra Skogen.

Josef och Karin och deras barn var de sista som bodde permanent i Södra Bråten. Efter Josefs död flyttade Karin till Ödeshög. I maj 2003 har, enligt uppgifter gården sålts. Södra Bråten kommer att bli en ödeby, där husen kommer att användas som fritidshus.

Det finns säkerligen flera upplysningar som borde vara med här. Hör gärna av dig och lämna synpunkter på denna historia om Södra Bråten.

Detta är min berättelse om byn. Jag har på liknande sätt skrivit om övriga byar i Stava-bygden samt en särskild berättelse om bygden.

Arne Ivarsson
036/71 32 33